

2.2.2016

Sosiaali- ja terveysministeriö/
Kirjaamo

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Viite: STM068:00/2015

Lausunto hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

Kannuksen kaupunginhallitus lähettää oheisena kokouksessaan
25.1.2016 § 5 antamansa lausunnon.

Kannuksen kaupunginhallitus

Toimistos sihteeri

Anneli Klemola

Kaupunginhallitus	§ 11	19.01.2016
Kaupunginvaltuusto	§ 5	25.01.2016

Lausunto hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

166/0.013/2015

Khall 19.01.2016 § 11

Valmistelija: Kaupunginjohtaja Terttu Korte

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö ovat 19.11.2015 pyytäneet oheismateriaalina olevan lausuntopyynnön mukaisesti Manner-Suomen kunnilta, kuntayhtymiltä sekä useilta muilta tahoilta lausuntoa hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja soteuudistuksen askelmerkeiksi. Lausunto tulee antaa 9.2.2016 mennessä vastaamalla sähköiseen kyselyyn. Kyselyssä on varattu tilaa myös vastausten perusteluille sekä vapaamuotoisille kommentteille.

Hallitus on linjannut perustettavien itsehallintoalueiden määrää ja aluejakoa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamista 20.10. ja 7.11.2015 tekemillään päätöksillä.

Linjauksen mukaan itsehallintoalueita on 18. Itsehallintoalueista 15 järjestää myös sote-palvelut itsenäisesti. Kolme itsehallintoaluetta tukeutuu lailla säädettävän työnjaon mukaisesti vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelurakenteisiin. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestetään näin ollen 15 selkeässä, alueellisessa kokonaisuudessa. Hallituksen aluejakoa koskeva linjaus sekä sitä perusteleva muistio ovat oheismateriaaleina.

Hallituksen linjauksen mukaan kunnilla ei voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Itsehallintoalueiden rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta. Myös alueiden omaan verotusoikeuteen perustuvaa ratkaisua selvitetään. Hallituksen rahoituslinjaus on oheismateriaalina.

Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelevaan kannanottonsa. Itsehallintoalueeseen sijoittumista koskeva kannanotto on kunnan virallinen kanta, jonka vuoksi sen antaa valtuusto. Valtuuston päätöksestä tulee toimittaa päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön.

Keski-Pohjanmaan kunnat ovat valmistelleet alueellisen sote-kuntayhtymän valmistelutyöryhmässä yhteisiä linjauksia lausunnon pohjaksi. Sotevalmistelun ohjausryhmä ottaa lausuntoluonnokseen kantaa 15.1.2016.

Kaupunginhallitus	§ 11	19.01.2016
Kaupunginvaltuusto	§ 5	25.01.2016

Kaupunginjohtaja Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että se antaa kokouksessa esiteltävän lausunnon hallituksen linjauksista itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi. Lausunto sisältää kannanoton, jonka mukaan Kannuksen kaupunki katsoo kuuluvansa Keski-Pohjanmaan maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen.

Päätös

Lausunto esiteltiin kokouksessa.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti lisätä lausuntoon seuraavat asiat:

Kohta 2: Lisättiin kappaleen loppuun teksti: "*Laajempi itsehallintoalue on parempi myös demokratian toteutumisen näkökulmasta*".

Kohta 4: Lisättiin toisen lauseen perään teksti "*Mm. Kalajokilaakson ja Pietarsaaren alueiden kuuluminen Keski-Pohjanmaan itsehallintoalueeseen olisi luontevaa*".

Kohta 10: Lisättiin toisen lauseen loppuun teksti "*kuten Kannuksessa*".

Kohta 12: Lisättiin viimeisen lauseen loppuun teksti "*myös demokratian toteutumisen kannalta*".

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä kaupunginjohtajan ehdotuksen asiassa em. lisäyksin. Hallituksen hyväksymä lausunto on oheismateriaalina.

Kvalt 25.01.2016 § 5

Lausuntopyyntö, hallituksen aluelinjaus, aluelinjauksen perustelu-
muistio ja rahoituslinjaus, Manner-Suomen maakuntien itsehallinto-
aluejako sekä Kannuksen kaupunginhallituksen hyväksymä lausunto
ovat oheismateriaalina.

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti yksimielisesti hyväksyä kaupunginhallituksen ehdotuksen asiassa.

Pöytäkirjaotteen oikeaksi todistaa

Kannuksessa 2.2.2016

Leena Sämpi
pöytäkirjanpitäjä

Lausuntopyyntökysely

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava - painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyn lopussa on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommentteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite:

<https://www.webropolsurveys.com/S/23CD4E7D9E3E90FB.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, s-posti tuomas.poysti@stm.fi
Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, s-posti pekka.jarvinen@stm.fi
Finanssineuvos Teemu Eriksson, p. 02955 30177, s-posti teemu.eriksson@vm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Riikka Friberg, p. 02951 63629, s-posti riikka.friberg@stm.fi
Osastosihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi
Kannuksen kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
Taloussihteeri Leena Sämpi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot
Kaupunginjohtaja Terttu Korte, 044-4745 236, terttu.korte@kannus.fi

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä
25.1.2016

Toimielimen nimi
Kaupunginvaltuusto
Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
joku muu

Kysymykset

1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajako pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Nykyinen maakuntajako on hyvä peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen näkökulmasta on kuitenkin huomioitava, että tiukka maakuntarajoihin perustuva jako ei välttämättä ole kaikilta osin toimivin ratkaisu. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri palvelee myös Kalajokilaakson ja Pietarsaaren aluetta ja toimii näin omaa sairaanhoitopiiriään laajemman alueen erikoissairaanhoidon palveluiden tuottajana. Laajempi itsehallintoalue on parempi myös demokratian toteutumisen näkökulmasta.

Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin kuuluu tällä hetkellä Keski-Pohjanmaan maakunnan kuntien lisäksi myös Kruunupyyn kunta Pohjanmaan maakunnasta ja Reisjärven kunta Pohjois-Pohjanmaan maakunnasta. Virallinen sairaanhoitopiirin väestöpohja on n. 78 000 asukasta, mutta Keski-Pohjanmaan keskussairaala on lähin päivystävä sairaala n. 200 000 asukkaalle.

3. **Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille:** Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Kymenlaakso
Lappi
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Satakunta
Uusimaa
Varsinais-Suomi

4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Kannuksen kaupunki esittää kantanaan, että kaupunki kuuluu Keski-Pohjanmaan itsehallintoalueeseen. Toivottavaa on, että Keski-Pohjanmaan itsehallintoalueeseen kuuluisi myös nykyistä maakuntaa laajempi alue. Mm. Kalajokilaakson ja Pietarsaaren alueiden kuuluminen Keski-Pohjanmaan itsehallintoalueeseen olisi luontevaa. Jo nykyisellään Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ja sen jäsenkuntien päätöksellä vuonna 2017 aloittava maakunnallinen sote-kuntayhtymä tuottavat palveluita maakuntaa laajemmalle, n. 200 000 asukkaan väestöpohjalle.

5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Sote-palveluiden järjestäminen 18 itsehallintoalueen puitteissa olisi esitettyä selkeämpi ratkaisu. Kaikille itsehallintoalueille tulee suoralla kansanvaalilla valittu valtuusto ja rahoitus sote-palveluihin tulee pääosin valtiolta. Perustuslain näkökulmasta tarkasteltuna sosiaali- ja terveyspalveluissa päätösvallan jakaminen yli itsehallintoalue-

rajojen muodostuu ongelmalliseksi. Käytännössä kaikkien 18 itsehallintoalueen on tarkoituksenmukaista sopia yhteistyöstä ja työnjaosta järjestämisspäästöistä valmisteltaessa ja täten 3 itsehallintoaluetta ei tulisi asettaa eriarvoiseen asemaan tämän yhteistyövaatimuksen osalta. Pohjois-Suomen erityisvastuualueella em. käytännön yhteistyöstä sopiminen erikoissairaanhoidon palveluissa on toteutunut hyvin ja tätä toiminnallista yhteistyötä ei ole syytä uudessa itsehallintoalue-järjestelmässä lakkauttaa.

6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia.

Väestömäärä ja sen ennustettu kehitys

Huoltosuhte ja sen ennustettu kehitys

Taloudelliset edellytykset

Mahdollisuudet varmistaa yhdenvertainen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet varmistaa kattava sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa toimiva palveluverkko

Mahdollisuudet toteuttaa kustannustehokas tuotantorakenne

Kielelliset erityispiirteet

Maakuntien välinen luontainen yhteistyö ja työssäkäynti- tai asiointisuunnat

Jokin

muu,

mikä?

Kriteerien määrittämistä ei pidetä tarkoituksenmukaisena, koska kaikilla itsehallintoalueilla pitäisi olla järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista yhtäläisesti ja yhteistyövelvoitteen pitäisi koskea kaikkia itsehallintoalueita.

Keski-Pohjanmaan maakunnan väestöpohja on 68 000 asukasta ja sairaanhoitopiirin väestöpohja on 78 000 asukasta. Näillä kriteereillä arvioituna kyky huolehtia sote-palveluista itsenäisesti voidaan asettaa kyseenalaiseksi. Kuitenkin käytännössä Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri tuottaa erikoissairaanhoidon palveluita 200 000 asukkaan väestöpohjalle ja 25% palvelutuotannosta menee jäsenkuntien ulkopuolelle. Maantieteelliset etäisyydet puoltavat vahvasti päivystävän sairaalan säilymistä ja myös sairaalan infrastruktuuri on kunnossa ja kyky toimia päivystysasetuksen mukaisella tasolla perustuu omaan osaamispääomaan. Erikoissairaanhoidon palveluiden kustannusvertailussa Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin asema on parantunut kaiken aikaa. Lisäksi sairaala on Suomessa korkeimman syntyvyyden alueella ja merkitys synnytyssairaalana on ehdottoman tärkeä ja korostunee entisestään jatkossa synnytyssairaaloiden määrän vähentyessä. Keski-Pohjanmaan maakunnan väestömäärän kehitys on positiivinen. Em. seikkojen valossa tulevan Keski-Pohjanmaan itsehallintoalueen asema ja kyky tuottaa sote-palveluita itsenäisesti näyttäytyy aivan eri valossa kuin pelkkiä väestöpohjia tarkasteltaessa.

7. Kaikki itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat? **Erityisvaativassa erikoissairaanhoidossa yhteistyöllä Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa on pitkät ja toimivat perinteet. Myös tutkimuksen ja koulutuksen alueilla Pohjois-**

Pohjanmaan sairaanhoitopiiri on tärkein yhteistyökumppani Keski-Pohjanmaalle terveydenhuollossa. Yhteistyötä kuitenkin tarvitaan ja halutaan tehdä myös Pietarsaaren ja sen lähialueen kuntien kanssa erikoissairaanhoidossa.

Erytishuollossa on aiemmin tehty yhteistyötä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien kanssa. Maakunnat irtautuivat tästä yhteistyöstä v. 1995. Sosiaalialan osaamiskeskusten osalta yhteistyötä on jatkettu Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien kanssa. Erytishuollossa uudeksi kasvavaksi yhteistyösuunnaksi on tullut Pohjois-Pohjanmaa.

Erytysvaativan erikoissairaanhoidon palveluiden osalta luontevaksi yhteistyösuunnaksi todetaan Pohjoinen.

8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Kannuksen kaupungin kantaan vaikuttaa mahdollinen yhteistyösuunta erityisvaativassa erikoissairaanhoidossa. Nykyisellä yhteistyöllä Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa on pitkät ja toimivat perinteet. Myös tutkimuksen ja koulutuksen alueilla Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri on tärkein yhteistyökumppani Keski-Pohjanmaalle. Mikäli Keski-Pohjanmaan itsehallintoaluetta oltaisiin liittämässä muualle ja yhteistyö Pohjoisen suuntaan jostain syystä katkaistaisiin, vaikuttaa se Kannuksen kaupungin kantaan.

10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Tässä vaiheessa on mahdollisiin muihin tehtäviin vaikea ottaa kantaa. Mahdollisten muiden tehtävien siirrossa on tarkasteltava alueellista palvelukokonaisuutta siten, että lähipalveluiden toimivuus voidaan taata myös maakuntakeskusten ulkopuolella kuten Kannuksessa. Valmistelun tässä vaiheessa myös valtionhallinnon tulee pidättäytyä palveluverkon karsimisesta.

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Kuntien mahdollisuudet huolehtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vaihtelevat voimakkaasti riippuen kunnan koosta ja voimavaroista. Yhteistyö itsehallintoalueiden ja kuntien välillä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on tarkoituksenmukaista ja lainsäädännön tulisi voida mahdollistaa siirtää tätä peruskuntien tehtävää ja siihen suunnattuja resursseja tarvittaessa itsehallintoalueille, jotta hyvinvoinnin ja terveyden

edistämisen tehtäväkentän toteutuminen kaikissa kunnissa voidaan tasa-arvoisesti varmistaa. Tulevassa valtiosuusjärjestelmässä tulee taata riittävät resurssit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Mikäli kuntia ei taloudellisesti kannusteta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja mikäli tämän veloitteen toteutumista ei kyetä seuraamaan, on riskinä hyvinvointi- ja terveyserojen sekä sosiaali- ja terveysmenojen kasvu.

Riskinä on myös sosiaali- ja terveyspalveluiden ja peruskunnan muiden hallinnonalojen rajapinnassa olevien tehtävien siirtyminen epätarkoituksenmukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden hoidettavaksi itsehallintoalueille.

12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Sote-palveluiden järjestäminen 18 itsehallintoalueen puitteissa olisi esitettyä linjausta selkeämpi ratkaisu. Käytännössä kaikkien 18 itsehallintoalueen on tarkoituksenmukaista sopia yhteistyöstä ja työnjaosta järjestämispäätöstä valmisteltaessa ja täten 3 itsehallintoaluetta ei tulisi asettaa eriarvoiseen asemaan tämän yhteistyövaatimuksen osalta. 15 toiminnallista sote-aluetta tulevat johtamaan tarpeettoman, päällekkäisen hallintorakenteen syntyminen itsehallintoalueiden kanssa.

Merkittävin itsehallintoalueille siirrettävä palvelukokonaisuus ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Tällöin aluelinjauksia tehtäessä ja itsehallintoalueita määriteltäessä sote-palveluiden toiminnalliset aluerajat olisi syytä ottaa huomioon, myös demokratian toteutumisen kannalta.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Hallituksen pyrkimys monikanavaisen rahoitusjärjestelmän yksinkertaistamiseen selkeyttää sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä ja vähentää omalta osaltaan painetta osa-optimointiin ja antaa mahdollisuuden kansalaisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Ensisijaisesti valtion rahoitusvastuulle perustuvaa rahoitusmallia suunniteltaessa sote-palveluiden tulevaisuuden rahoitusmallin on ajateltu perustuvan laskennalliseen tarpeeseen. Tätä tarvetta huomioitaessa on väestön ikärakenteen ja sairastuvuuden lisäksi huomioitava kattavasti myös muita julkisen sote-palvelujärjestelmän kustannuksiin vaikuttavia osatekijöitä, kuten maakunnan kaksikielisyys, maantieteelliset etäisyydet, yhdyskuntarakenne, väestön ansio- ja koulutustaso, yksityisten ja työterveyshuollon palveluiden saatavuus sekä pätevän sote-henkilöstön saatavuus.